

Jumalateenistus Nõos P, 18.04.21 kell 11.00, *Misericordia Domini*

Lektsioonid: Mi 7:14–20; Hb 13:20–21

Pihikõne: 2Ms 13:21

Jutlus: Jh 10:1–10

Laulud: 284 (1–3); 364 (1–3, 4); 268 (1–4); 430 (1–3)

Tõesti, tõesti, ma ütlen teile, kes ei lähe lambatarasse uksest, vaid ronib üle mujalt, see on varas ja röövel. Aga kes läheb sisse uksest, on lammaste karjane. Tema avab uksehoidja ning lambad kuulevad ta häält, tema hüüab oma lambaid nimepidi ning viib nad välja. Kui ta on kõik omad välja ajanud, käib ta nende ees ning lambad järgnevad talle, sest nad tunnevad tema häält. Aga võõrale nad ei järgne, vaid põgenevad ta juurest, sest nad ei tunne võõraste häält.” Selle võrdumi rääkis Jeesus neile, nemad aga ei mõistnud, mis see tähendab, mida ta neile rääkis. Siis ütles Jeesus taas: „Tõesti, tõesti, ma ütlen teile, mina olen üks lammaste jaoks. Kõik, kes on tulnud enne mind, on vargad ja röövlid, ja lambad ei ole neid kuulnud. Mina olen üks. Kes iganes läheb sisse minu kaudu, see pääseb ning käib sisse ja välja ning leiab karjamaad. Varas ei tule muu pärast kui varastama ja tapma ja hukkama. Mina olen tulnud, et neil oleks elu, ja oleks seda ülirohkesti.

Tänase pühapäeva teema kirikukalendri järgi on Hea Karjane. Kirjakoht, mida just kuulsime, siiski Jeesus Kristusest kui Heast Karjasest veel ei kõnele – sellest kõneleb järgmine lõik. Kuid kuuldud lõik on siiski ettevalmistuseks Hea Karjase teemale ja seepärast sobib muidugi jutlustada ka selle järgi.

Meie kirjakoha 6. salmis on öeldud, et Jeesus kõneles kuulajaile – tõenäoliselt variseridele, kes temaga seoses pimedada mehe nägijaks tegemisega varem vestlesid – võrdumi, millest kohe aru ei saadud ja seepärast pidi Jeesus selle võrdumi uuesti, arusaadavamalt jutustama.

Siiski pole võrdum ka pärast Jeesuse uut jutustust päris arusaadav. Palju on tõlgendusruumi. Ent meie kui Kristuse koguduse ülesanne ongi Jeesuse sõnu tõlgendada püüda, et neid paremini mõista ja saada neist tuge oma rännakul igavese elu poole. Püüdkem siis võrdumit tõlgendada.

Kõigepealt, mida mõista „lambataras“ all? Piiblikommentaaris on selle all mõistetud nt kirikut ja see tundub päris hea tõlgendus. On ju kirik ühiskonnas „tarastatud“, suhteliselt kindlapiirilise nähtus. Kirikusse kuulumisel on kindlad kriteeriumid: meie luterlikus kirikus nt ristimine, konfirmatsioon ning täisõigusliku koguduseliikme staatuse juurde kuuluvad iga-aastane liikmeannetus ja armulaua käimine.

Siiski võib selles Jeesuse võrdumis lambataras all mõista mitte ühe konfessiooni, vaid kogu Kristuse kirikut. Seda seetõttu, et lambataras vanas Iisraelis oli mõeldud erinevate karjade lammaste jaoks, tegemist oli n-ö kollektiivse majapidamisega. Seepärast võiks ka mõelda, et lambataras Jeesuse võrdumis on ülemaailmne Kristuse kirik, sõltumata konfessionist. See koosneb inimestest, kes tunnistavad, et Jeesus Kristus on Issand. See koosneb usklikest.

Mida siis pidada selles võrdumis tõlgendusvasteks „ukse“? Esimene mõte on muidugi pidada selleks Jeesus Kristust ennast, sest ta ise nimetabki ennast 7. ja 9. salmis „ukseks“. Ma arvan, et me võimegi selle tõlgenduse juurde jääda, ehkki võrdumi esimeses pooles on piiblikommentaatorid näinud ka teisi võimalusi „ukse“ tõlgendamiseks. Siiski on arusaadav ja lihtne, kui mõistame kirikusse pääsemise ukseks Jeesus Kristust – vaid Tema kaudu pääseb lambatarasse, kirikusse õigel viisil.

Kas on siis ka mingi vale viis kirikusse sisenemiseks? Jeesus ütleb nimelt, et on inimesi, kes ei lähe lambatarasse uksest, s.o Tema kaudu, vaid ronivad üle mujalt, st püüavad kirikusse pääseda mingil teisel viisil. Kes siis sellised inimesed võiksid olla?

Tänapäeval võiksimme isegi küsida: keda see kirik siis niipalju huvitab, et sinna – maksu mis maksab – siseneda? Ühiskond tundub ju, vähemalt praegusel õhtumaal, ilma kirikuta suurepäraselt hakkama saavat! Kes siis sinna kiriku „lambatarasse“ niiväga tükib?

Praegu ei oskagi ma tuua muud vastust kui see, et inimesi võivad huvitada kiriku varad. Siinkohal tuleb teile võib-olla kohe meelde meie kiriku nimipühak Laurentsius, kes hukatigi 3. sajandil pKr

Roomas just oletatavate kirikuvarade tõttu.

Kuid ka tänapäeval – nt Eestis, mille olukorda meie kõige paremini tunneme – peab kirikusse mittekuuluv osa ühiskonnast kirikuga dialoogi eelkõige kirikule kuuluva vara pärast. Jah, vahel ületab uudisekännise ka mõni n-ö ideoloogiline teema, nt kuidas kirik peaks ühiskonna arvates suhtuma migratsiooni või samasooliste abielu teemasse, kuid see tundub enamasti meedia poolt üles puhutuna. Põhiline asi, miks kirikuga partnerlust otsitakse, on ikkagi maine vara.

Kirikule kuulub ju suur hulk väärtuslikke pühakodasid, mille riik on kuulutanud muinsuskaitseobjektideks ja kehtestanud nende kasutamisele mitmeid nõudeid. Kuni selleni, et olulisemaid kunstiväärtusi ei taheta kirikule tagasi anda (meenutame siin vaid Tallinna Niguliste kirikuga seonduvat, kuid sarnasid näiteid väiksemas mastaabis on veelgi).

Sama pinge on ka kohalike omavalitsuste tasandil: kirikule kuuluvad maad ja majad – kui nad on hea kasutusväärtusega – on pidevalt kohaliku omavalitsuse huviorbiidis ja vaikimisi soovitakse nad varem või hiljem enda käsutusse saada. Seejuures tehakse kirikuga koostööd ja tuntakse end võib-olla isegi kirikule lähedal seisva institutsoonina. Kuid, nagu Jeesuse võrdumist õpime, on lambatarasse sisenetud valesti: mitte usus Jeesusesse Kristusesse, vaid omakasupüüdlikust huvist, võib-olla seda endale isegi teadvustamata.

Aga läheme edasi. Jeesus ütleb salmis 2: „Aga kes läheb sisse uksest, on lammaste karjane.“ Kes on siis need lambad ja kes on karjane?

Lambad on siin usklikud, kes moodustavad Kristuse koguduse. Piiblikommentaatorid on tähelepanu juhtinud, et siin pole juttu kadunud lammastest ega sikkudest, seega patustest, vaid kõne all on ikkagi need, keda Jumal on nimepidi kutsunud ja kelle nimi on kirjas Eluraamatus.

Karjane aga pole selles kontekstis veel mitte Jeesus ise, vaid koguduse vaimulik. Õige vaimulik peab loomulikult kirikusse sisenema ukse, Jeesus Kristuse kaudu. Teisiti oleks ta valevaimulik.

Jeesus ütleb ka, et karjasele ehk vaimulikule avab uksehoidja. Keda võiks siis mõista selle uksehoidjana? On pakutud, et see võiks olla Püha Vaim. Tõepoolest, kui inimene on andnud oma elu Jeesus Kristuse kätte, siis saab ta sissepääsu Kristuse Ihusse, mida hingestab Püha Vaim. Ja kuna jutt käib karjasest ehk vaimulikust, siis mõistame, et Jeesus paneb vaimulikule suure vastutuse. Usklikud kirikus on juba kindel suurus, ilma uskliketa polekski Kristuse maapealset Ihu. Kuid usklikke karjatav vaimulik peab olema õige, muidu asi ei tööta.

Olen ka ise oma vaimulikukarjääri jooksul tihti tundnud, et koguduseliikmed, keda vaimulikult karjatan, on tegelikult oma koha kirikus juba leidnud. Vahel ilmneb see mulle nii, et neil on suurem usk kui minul. Mina olen sisenenud Jeesus Kristuse kaudu ja Püha Vaimu toel, kuid minu kari on seal juba ees ootamas. Need on inimesed, kelle Jumal on mitte ainult kutsunud, vaid ka ära valinud ja nemad on, kui tohib niimoodi väljenduda, minust kui karjasest pühamad. Sest karjased tulevad ja lähevad, kuid kari jääb.

Õige karjase, õige vaimuliku hääl on tema karjale tuttav ja arusaadav. Nad võtavad ta omaks ja tulevad ta järel. Meenutan siinjuures eelkirjeldatud tava vanas Iisraelis, et lambataras oli erinevasse karja kuuluvaid lambaid. Seda seost võiks tõlgendada nii, et igal kogudusel on oma vaimulik, kes talle sobib ja tema häält kuuleb. Karjaseid tuleb ju Jeesus Kristuse uksest ja Püha Vaimu toel mitmeid, kuid kõigile nad ei sobi: karjase juurde tulevad just need lambad, kes ta ära tunnevad, sest tema oskab neid õigesti kutsuda.

Võib-olla seletab selline tõlgendus ka nähtust, mis aeg-ajalt kirikus ette tuleb. Kui kogudusest lahkub – kas siis vanaduse, teise kogudusse ülemineku või muu põhjuse tõttu – vaimulik ja tuleb uus vaimulik, siis lahkub kogudusest alati ka teatud hulk inimesi. Nad lihtsalt ei tunne enam end kõnetatavat ja leiavad uue vaimuliku, kes neid paremini kõnetab.

Seoses eelneva tõlgendusega võib esile tuua ka koguduseliikme keerulist olukorda. Teda hüüavad nii need karjased, kes on lambatarasse sisenenud õige ukse kaudu ja uksehoidja heakskiidul, kui ka need, kes on roninud üle mujalt ja keda Jeesus nimetab oma võrdumis vargaks ja röövliks.

Vahel aetakse ka inimesed sassi: mõnda head vaimulikku peetakse vargaks ja röövliks, kuid mõnda valevaimulikku hakatakse usaldama. Siin ei saa aga koguduseliikmeile pahane olla, sest nad peavad olema alati väga valvel ja võivad kergesti eksida.

Meie kirjakoha lõpus selgitab Jeesus eelkõneldud mõtet õigest sisenemisest lambatarasse veelgi.

Salmides 7j ütleb ta: „Tõesti, tõesti, ma ütlen teile, mina olen üks lammaste jaoks. Kõik, kes on tulnud enne mind, on vargad ja röövliid, ja lambad ei ole neid kuulnud.“ Siin satub lugeja/kuulaja võib-olla segadusse, sest Jeesus nimetab end korraga ukseks ja karjaseks.

Seda võiks ehk kujutleda nii, et esimene, kes lambatarasse tuleb, ongi Jeesus ise. Kuid ta tuleb tarasse, millel pole varem ust olnud, võib-olla samamoodi, nagu ta tuli Ülestõusnuna oma jüngrite juurde läbi lukustatud ukse. Ja saab siis ise edaspidi selleks salapäraseks ukseks, mida igaüks ei leiagi ning mille juurde juhatab ja mille avab Püha Vaim ise.

See salapärane uks võimaldab, nagu Jeesus ütleb, käia „sisse ja välja“ ja leida karjamaad. See tähendab seda, et kirikusse õigesti sisenenud vaimulik ja loomulikult ka lammas, kes seal juba enne oli, elab nüüdsest justkui uues maailmas. Ta saab lambatarast ka välja minna, kuid seal ei oota teda vaenulik hundikari, vaid lopsakas rohuma. Usklik inimene ei pea kartma maises elus seda, mis asub kirikust väljaspool, sest ta leiab ka kaduvas maailmas alati tee Jumala sõna ja sakramendi juurde.

Meie kirjakohta lõpetab Jeesus järgmise mõttega: „Varas ei tule muu pärast kui varastama ja tapma ja hukkama. Mina olen tulnud, et neil oleks elu, ja oleks seda ülirohkesti.“ Kirikuga, nagu öeldud, on püüdnud tegemist teha ja teevad ka tulevikus jõud, kes temast tegelikult ei hooli. Kuid Jeesus, kes on saanud esimese ja Hea Karjasena kirikusse õige sisenemise ukseks, ei kao kuhugi ja kingib kõigile Temasse uskujaile ülirohkesti elu.

Seega on kirikus alati, ka kõige keerulisemal aegadel usk, lootus ja armastus!

Aamen.